

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2021-3-6>

УДК 349.2

JEL H55, I38

З. Г. Гонтар

кандидат наук з державного управління, доцент, старший викладач кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки

життєдіяльності, м. Львів

e-mail: zoryana_3@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1712-7457>

**ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН**

Досліджено сучасний стан, напрями та основні концептуальні засади державної соціальної політики ЄС, охарактеризовано їхні особливості. Проаналізовано рівень соціального розвитку країн-членів ЄС, основні стратегічні напрями державної підтримки розвитку, а також особливості та потреби соціальної сфери України на шляху євроінтеграції та стратегічні цілі їх врегулювання. Особливу увагу зосереджено на імплементації європейського досвіду для удосконалення соціальної моделі розвитку та політичної стабільності в Україні. Досліджено сучасні підходи до реалізації соціальної політики. Показаний взаємозв'язок соціального та економічного в політиці сталого людського розвитку. Акцентовано увагу на пріоритетності активної та ефективної державної соціальної політики, результатом якої є створення умов для розбудови соціальної держави, забезпечення соціальної орієнтації економіки та захисту соціальних інтересів особи, суспільства, держави. Проаналізовано практику зарубіжних країн щодо здійснення соціального захисту населення та регулювання процесів соціального розвитку. Визначено пріоритетні напрями реформування державної соціальної політики України в контексті адаптації до стандартів ЄС. Проаналізовано умови функціонування чинної системи соціального захисту населення України; вивчено досвід провідних «соціальних держав» щодо формування моделей соціальної політики; визначено слабкі місця та шляхи удосконалення вітчизняної системи соціального захисту; запропоновано підходи до розв'язання проблем фінансування у сфері соціального захисту населення.

Ключові слова: державна соціальна політика, соціальні стандарти, соціальне забезпечення, імплементація, реформування, соціальна сфера, державна політика у сфері соціального забезпечення.

Hontar Z. PERSPECTIVE DIRECTIONS OF IMPROVING THE SOCIAL POLICY IN UKRAINE BASED ON THE EXPERIENCE OF EUROPEAN COUNTRIES

The current state, directions, and basic conceptual principles of the state social policy of the EU are studied, their distinctive features are characterized. The level of social development of the EU member states, the main strategic directions of state support of development, features, and needs of the social sphere of Ukraine in the course of the European integration, and strategic goals of their settlement are analyzed. Particular attention is paid to the implementation of European experience to improve the social model of development and political stability of Ukraine. Modern approaches to the implementation of social policy are outlined. The relationship between social and economic matters in the policy of sustainable human development is shown. Emphasis is placed on the priority of active and effective state social policy, which results in the creation of conditions for the development of the welfare state, ensuring the social orientation of the economy, protection of social interests of on individual, society, and state. The practice of foreign countries on the implementation of social protection and regulation of social development processes is analyzed. Priority areas for reforming Ukraine's state social policy in the context of adaptation to the EU standards are identified. The conditions of functioning of the current system of social protection of the population of Ukraine are analyzed; the experience of leading "welfare states" in the formation of models of social policy is studied; weaknesses and ways to improve the domestic social protection system are identified; approaches to solving the problems of financing in social protection are proposed. Insufficient institutional capacity of the authorities hinders the realization of the potential of the European integration course in full, correct determination of the sequence of steps, calculation of the ways to achieve tasks, search for the necessary solutions for stakeholders to take full advantage of all benefits.

Keywords: state social policy, social standards, social security, implementation, reform, social sphere, state social security policy.

Постановка проблеми. Підписання Угоди про асоціацію (УА) між Україною та Європейським Союзом (ЄС) виводить на новий, більш високий рівень взаємодію між її сторонами як безпосередньо у сфері розвитку громадянського суспільства, так і (ураховуючи системний характер цього акта) стосовно активізації громадської участі в інших

галузях співробітництва та досягнення основних цілей УА. Важливими напрямами реалізації завдань УА та імплементації її положень є співробітництво безпосередньо між організаціями громадянського суспільства (далі – ОГС) України та ЄС, участь незалежних громадських експертів та їх об'єднань у діяльності всіх двосторонніх органів, що

утворюються для інституціонального забезпечення дієвості УА, подальше наближення вітчизняного законодавства (загалом і щодо громадянського суспільства) до відповідних європейських стандартів [1].

Здійснення державної соціальної політики із забезпечення належного рівня соціального добробуту є одним з основних факторів становлення громадянського суспільства в країні, яка розвивається.

Спроможність підготувати економіку та суспільство до майбутніх змін і досягти стійкості в умовах глобальної турбулентності для України – це без перебільшення питання збереження суверенітету та виживання [2]. Соціальна справедливість декларує повагу до кожної людини, нації і держави. Справедливість проявляється тільки через ставлення індивіда до суспільства і суспільства до індивіда. Соціальна політика не має породжувати зрівняйлівку та утриманські настрої. Вона має стимулювати до праці, до трудової діяльності. Соціальна справедливість вимагає порівняно рівномірного розподілу ресурсів і результатів між усіма учасниками. Згідно зі статистичними показниками рівня життя населення у січні – липні 2021 р., соціальна сфера в Україні є недофінансованою через відсутність належного бюджетного фінансування. За даними 2020 р., спостерігається збільшення показників бідності за основними абсолютними критеріями [3]. В Україні в людей формуються упереджені уявлення, що державні та соціальні інститути і загалом вся соціальна сфера є безоплатними. Потрібне розуміння, що на державні програми соціального захисту та соціальної підтримки держава витрачає кошти бізнесу та працюючих громадян. В Україні не упроваджуються нові, нестандартні для економіки країни методи регулювання – шляхом використання недержавних коштів, зокрема створення соціальних фондів і залучення соціально відповідального бізнесу. Але в громадян України немає зацікавленості платити на себе та за себе. І є велика недовіра до інститутів державної влади.

У країнах Європи захищеними статтями видатків держбюджетів є видатки соціального характеру. Найбільш питому вагу в європейських бюджетах займають видатки на соціальні потреби. У соціальній політиці головним має бути принцип справедливого перерозподілу податків / внесків, насамперед відповідальності. Є держава, яка збирає і контролює кошти, є роботодавці, які платять, і є працівники. Відповідальність спільна, і всі повинні брати участь у розподілі суспільних благ. Уряду України потрібно встановити державні мінімальні стандарти, які мають зафіксувати межу показників якості та обсягу надання соціальних послуг населенню, нижче якої вони не повинні опускатися. Світовій практиці також не притаманні стратегії скасування або скорочення конкретних соціальних програм у разі недофінансування їх державою, що досить часто реалізується в Україні. Оскільки соціальний сектор включає політику щодо рівня зайнятості, безробіття, а також охорони здоров'я, освіти та науки, то соціальні програми мають бути не тільки захищені урядом

країни, але й переглядатися та збільшуватися за умови зростання бюджетних доходів [2].

Аналіз останніх досліджень. У науковій літературі проблематику соціальної політики в Україні вітчизняні науковці досліджували в різний час. Зокрема, значну увагу питанням перебудови соціальної політики держави, вивченню зарубіжного досвіду реалізації політики соціального захисту та окремих проблем механізмів запровадження змін соціальної політики та соціальних стандартів європейських країн у практику соціального розвитку України приділили у своїх працях А. Михненко, В. Бесараб, В. Гошовська, І. Гнибіденко, М. Кравченко, Т. Кір'ян, Е. Лібанова, О. Палій, І. Пижик, А. Решетніченко, В. Скуратівський, Б. Зайчук, О. Зарудний, П. Шевчук, А. Ягодка, В. Яценко та ін.

Метою статті є висвітлення сучасних підходів до реалізації державної соціальної політики та окреслення пріоритетних напрямів її реформування на основі аналізу сучасних європейських моделей соціальної політики країн-членів ЄС та можливостей застосування кращого європейського досвіду соціальної політики у вітчизняній практиці соціальних гарантій держави.

Основні результати дослідження. Основними причинами недофінансування соціальної сфери є не тільки недостатність бюджетних коштів і дефіцити місцевих бюджетів, але й те, що не впроваджуються нові і нестандартні для економіки країни методи регулювання – використання недержавних коштів шляхом створення соціальних фондів і залучення соціально відповідального бізнесу.

Модель економічного та соціального розвитку, яка наразі склалася в Україні, сформувалася внаслідок непослідовної та суперечливої політики, в умовах постійних політичних та економічних криз і під потужним впливом різноспрямованих сил, які мали щодо України свої геоекономічні та геополітичні інтереси. Як наслідок, замість соціально орієнтованої та конкурентоспроможної ринкової економіки в Україні склався дезінтегрований і внутрішньо суперечливий конгломерат фрагментованих ринків, які не забезпечують повноцінної інклюзивності економічного розвитку, перерозподіляючи значну частку його результатів на користь вузького кола економічних «гравців» [4].

У межах моделі соціально-економічного розвитку, що склалася, значна частина населення не бачить власного майбутнього, а бізнес не зацікавлений у легальній і стратегічно орієнтованій діяльності на національних теренах. Звідси – втеча капіталу, значна частка осіб, орієнтованих на еміграцію з країни, внутрішня еміграція (переорієнтація людей на поточне виживання, відчуження від інтересів і цілей розвитку держави). Наразі все, що ми маємо, – це розбіжності в діях керівної верхівки, відсутність стратегічного управління, протиріччя в поглядах серед населення та його надмірна політизованість, корупція, безробіття, низький рівень демократії, освіти та медицини, правова незахищеність. Ці чинники згубно впливають на розвиток соціальної держави. Запровадження державного контролю у

сфері соціальної політики, а згодом і те, наскільки вдало вона буде функціонувати, вимагатиме злагодженої роботи в усіх сферах суспільства, зокрема економіки, яка має точно функціонувати в контексті державного фінансування всіх соціальних програм.

Децентралізація – це модернізація економіки з фундаменту, щоб ефективніше вирішувати спільні проблеми. Важливим напрямом децентралізації є розвиток державної політики для змін фінансових стимулів та усунення ресурсного принципу фінансування, що призводять до надмірної інституалізації соціальних послуг. Результатом децентралізації має стати наближеність соціальної підтримки та соціального захисту до людей.

Реформа соціальних послуг в Україні вже розпочалася і набула інституційного виміру з прийняттям у новій редакції Закону України «Про соціальні послуги», який введено в дію з 01.01.2020 р. Доречно зазначити, що внаслідок реформи децентралізації формується новий устрій, органам місцевого самоврядування надається більше повноважень, зокрема щодо забезпечення соціального захисту населення. Також на державному рівні прийнято низку підзаконних нормативних актів у сфері соціальної політики.

Події 2020 р., пов'язані з поширенням пандемії COVID-19 і запровадженням карантинних заходів, внесли суттєві корективи в показники соціально-економічного розвитку країни. За підсумками 2020 р. отримано суттєві негативні зміни в показниках доходів і бідності населення. Згодом негативні впливи можуть торкнутися інших сфер життя, зокрема тих, які ототожнюються з немонетарними аспектами, та викликати зростання масштабів соціального відчуження [5].

Водночас виникають різноманітні виклики для стійкості системи соціального захисту в Україні. До основних з них належать суперечливі підходи до формування соціальних стандартів, зокрема прожиткового мінімуму, який не задовольняє культурно-побутові потреби особистості в суспільстві. Соціальні стандарти та гарантії формуються не принципом комплексності – без урахування купівельної спроможності громадян, стадій системного розгляду потреб і можливостей громадянського суспільства. Кожного року має відбуватися індексація грошових доходів громадян (оплата праці, пенсії, соціальні виплати). Індексація грошових доходів населення як процес потрібна для того, щоб повністю або частково компенсувати подорожчання товарів і послуг. Іншими словами, це встановлений державою механізм компенсації втрати частини доходу через знецінення грошей і є «соціальною гарантією».

Залишаються складними адміністративні процедури та дії в забезпеченні соціального захисту. Наявна невпорядкованість надання соціальних виплат, пільг і допомоги. Підприємці і працюючі українці не довіряють системі соціального захисту та уникають участі в ній, що негативно позначається на формуванні та наповненні соціальних фондів [5].

Невирішеною залишається проблема забезпечення доступності адміністративних сервісів для отримання соціальної підтримки для мешканців територіальних громад. Система адміністрування державних соціальних програм потребує модернізації через такі її недоліки, як відсутність чіткого розмежування, а в деяких випадках і дублювання повноважень органами влади та органами місцевого самоврядування. Має бути чіткий механізм фінансового забезпечення виконання органами місцевого самоврядування делегованих державою повноважень щодо складання, виконання місцевих бюджетів, контролю за витратанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також реалізації інших функцій, пов'язаних з управлінням коштами місцевого бюджету.

Згідно зі звітом Європейської комісії, у країнах-членах ЄС домінують чотири основні моделі: континентальна, англосаксонська, скандинавська і південноєвропейська [6]. Під моделлю соціального захисту розуміються сформовані принципи організації та функціонування програм соціального забезпечення.

У Німеччині, Бельгії та Австрії соціальний захист здійснюється через систему соціального страхування, тобто в них діє страхова модель соціального захисту.

Розглянемо сучасні підходи до здійснення політики соціального захисту деяких європейських країн із соціально орієнтованою економікою. Система соціального забезпечення в Німеччині за міжнародними стандартами виглядає достатньо потужною. Її підвалини сформовані з незалежних систем соціальних гарантій, що фінансуються з відрахувань із заробітної плати. Система соціального забезпечення в Німеччині регламентується Соціальним кодексом, що має назву Sozialgesetzbuch (SGB). В основу системи соцзабезпечення покладено принцип страхування. Це означає, що право на соціальну допомогу в Німеччині мають усі застраховані особи. Система соціального забезпечення в Німеччині включає обов'язкове страхування здоров'я, обов'язкове пенсійне страхування, обов'язкове страхування від нещасних випадків, страхування довгострокового догляду та страхування на випадок безробіття. Фінансування системи здебільшого забезпечується завдяки страховим внескам економічно активного населення, роботодавців і податкових пільг. Соціальне забезпечення осіб, які не в змозі самостійно робити відрахування, здійснюється завдяки бюджетним дотаціям. Усі зібрані кошти акумулюються в галузевих соціальних фондах. Соціальне страхування в Німеччині є обов'язковим. Це дозволяє компенсувати солідарний підхід, зрівняти соціальні послуги для осіб з різним рівнем доходу, а також забезпечити потрібну допомогу тим, хто не здатний отримати її за допомогою участі в системах добровільного страхування через низькі або відсутні доходи. Залежно від галузі страхування функції соціальних страхових фондів можуть виконувати як державні, так і приватні організації. Німеччина досягла дуже високих стандартів життя і має всесторонню систему соціального забезпечення.

Бельгії притаманна консервативна (континентальна, європейська, інституційна) модель, яка насамперед спрямована на ринок і страхування. Ця модель базується на принципі досягнень особи, де праця визначає подальше соціальне забезпечення. Проблеми виникають у тих верств населення, які не зайняті та не підлягають страхуванню. Вони змушені розраховувати на місцеві благодійні органи та суспільну допомогу, зазвичай незначну. Бюджетні відрахування і страхові внески працівників і роботодавців фактично однакові, головними ланками розподілу є як державні, так і приватні соціально-страхові фонди [6, с. 123].

Як наголошує О. Тищенко, у Бельгії за допомогою соціального страхування та державного соціального забезпечення формуються досить значні фінансові ресурси, які досягають 30% ВВП [7, с. 127]. У Бельгії соціальне страхування є вагомою складовою системи соціальної безпеки та фінансується за принципом соціальної солідарності: державою – 20%, роботодавцями – 32-38%, працівниками – 13,07%. Всі кошти акумулюються в Національній службі із соціальної безпеки, які розподіляються в такі суспільні інститути, як Національна пенсійна служба, Національна служба зайнятості, Національна служба оплати щорічних відпусток, Фонд страхування від нещасних випадків на виробництві, Фонд страхування від професійних захворювань, Національний інститут страхування від захворювань та інвалідності, Федеральне агентство дитячих допомог [7].

Швеція – соціально-демократична держава загального добробуту зі скандинавською моделлю соціального захисту. Ця модель ліквідує соціальну нерівність і захищає всіх, бо всі люди мають однакову цінність. Держава проводить соціальну політику для вирівнювання доходів населення, підтримки загальної зайнятості. Солідарність у суспільстві видається найбільшою цінністю Швеції. Виплати здійснюються з податків, якими наповнені державний і місцевий бюджети.

Дуже важливо те, що в європейських країнах, зокрема в Данії, завжди точно знають, яка кількість людей має потребу в соціальних послугах (також практикується скандинавська модель). Приміром, країни можуть прорахувати необхідний обсяг фінансових ресурсів, щоб «утримувати» соціальну державу. Різні напрями соціальної роботи регламентуються своїми нормативами та стандартами. В європейському співтоваристві визначена політика пріоритетності стандартів соціального захисту, яка пов'язана з потребами особистості в матеріальних благах і послугах і фінансових ресурсах для їх реалізації.

Щоб зрозуміти ідеологічну орієнтацію країни, недостатньо просто оголосити створення соціально орієнтованої держави. В європейських країнах регламентовано, зведено в єдину систему та уніфіковано всі умови й аспекти надання соціальних послуг, добре розвинуті системами соціального забезпечення.

Утім, сьогодні в Україні виплата більшості соціальних допомог здійснюється коштом державного бюджету у вигляді субвенцій до місцевих бюджетів. Кошти підприємств, закладів, організацій тощо є джерелом, що забезпечують реалізацію соціальних

гарантій для працездатного населення. Джерелами додаткових ресурсів у соціальній сфері є також кошти закордонних цільових позик і кредитів, що спрямовані на вирішення комплексу соціальних проблем і виділяються під конкретні соціальні програми. Важливим напрямом фінансування соціальної сфери є активне залучення елементів страхування до системи соціального забезпечення, а саме: створення необхідних економічних умов для розвитку соціального страхування як основоположної складової системи соціального забезпечення. З п'яти узаконених видів соціального страхування сьогодні в Україні діють чотири: пенсійне, з тимчасової втрати працездатності, на випадок безробіття та від нещасного випадку на виробництві.

Оскільки бюджетне фінансування є головним джерелом підйому соціальної сфери, слід прискорити процес реформування системи податків та здійснювати додаткові заходи щодо наповнення дохідної частини державного бюджету та бюджетів усіх рівнів.

Для вирішення цієї проблеми доцільно використати досвід європейських держав з добре розвиненими системами соціального забезпечення (Швеції, Великої Британії, Данії). Стягнення окремих видів податків у цих країнах закріплюється за фінансуванням відповідних соціальних видатків. Така система дає можливість державі бути гарантом того, що кошти повернуться суспільству у вигляді соціальних послуг і пільг.

Отже, основними проблемами соціального забезпечення в Україні є: 1. Низька адресність соціальних пільг. 2. Невідповідність між розмірами пільг і реальними можливостями їх забезпечити. 3. Дефіцит Пенсійного фонду. 4. Залишкове фінансування медичного забезпечення. Шляхами вирішення означених проблем можна вважати: 1. Відхід від категоріального принципу надання пільг і орієнтація пільг на конкретну людину. 2. З'ясування рівня доходів людини, яка претендує на пільгу, і надання пільги тільки у разі, якщо її дохід є нижчим за середній. 3. Заборона на введення нових пільг, законодавче встановлення конкретного джерела фінансування для кожного виду пільг, введення обмеження «одна людина – одна пільга». 4. Для зменшення видаткової частини Пенсійного фонду потрібно ввести максимальний розмір пенсії за віком, забезпечити детінізацію заробітної платні, що дозволить збільшити базу для нарахування пенсійних внесків. 5. Запровадження обов'язкового медичного страхування, що дозволить зменшити навантаження на державний бюджет і водночас обмежити можливість покривати інші бюджетні видатки з коштів на охорону здоров'я.

Законодавство у сфері соціального захисту та соціального забезпечення має узгоджуватися з бюджетним законодавством як у підходах і механізмах, так і в основних процедурах: запровадження нових форм і видів соціального захисту має здійснюватися разом з прийняттям рішень про необхідне фінансування, визначенням обсягу та джерел такого фінансування.

Висновки. Оскільки бюджетне фінансування є головним джерелом економічної стабільності соціальної сфери, треба прискорити процес реформування системи податків і здійснювати додаткові заходи щодо наповнення дохідної частини державного бюджету та бюджетів усіх рівнів. Для вирішення цієї проблеми доцільно використати досвід розвинених європейських країн, зокрема Швеції та Німеччини. Стягнення окремих видів податків у цих країнах закріплюється за фінансуванням відповідних соціальних видатків. Така система дає можливість державі бути гарантом того, що кошти повернуться суспільству у вигляді соціальних послуг і пільг.

Основними завданнями держави є забезпечення такої політики, яка зможе відповідати на виклики світової економіки та мотивувати самостійну відповідальність громадян за свій добробут.

Уся політика в державі пріоритетно має бути соціальною спрямованістю, адже в Конституції України зафіксовано, що наша країна є соціальною державою. Запровадження такої соціальної політики, яка може стати фундаментом справедливого суспільства, а згодом і того, наскільки вдало вона буде функціонувати, вимагатиме порядку в усіх сферах держави, зокрема економіки, яка має фінансувати всі соціальні програми. Реалізуючи одну з моделей соціальної політики в Україні, варто враховувати стан економіки та особливості життя нації, її ментальності, національної та політичної культури. Вектор взаємовпливу економічних, політичних і культурних процесів визначає загальну ефективність нововведень, напрями соціальної орієнтації економіки та захисту соціальних інтересів особи, суспільства, держави.

Держава має створити потрібні умови для реалізації економічних, соціальних і культурних прав людини. Віддаючи якщо не половину, то третину свого доходу державі, громадяни мають відчувати, що усе це для їхнього ж блага, вони можуть розраховувати на якісні послуги й підтримку держави. Система оподаткування та надання урядом фінансованих послуг є формою перерозподілу багатства, запровадженою для захисту найменш забезпечених верств населення заради соціальної справедливості.

Бажання сформувати більш справедливе суспільство залишається важливим аргументом для політичної діяльності суб'єктів політики. Соціальна нерівність може справити значний негативний вплив на безпеку та стабільність, оскільки позбавлені прав збіднілі верстви нерідко стають причиною напруги та насильства. На соціальне забезпечення держава збирає податки чи внески, що є пропорційними до розміру доходів, і фінансує з них систему соціального забезпечення. Важливе значення має взаємозв'язок між кількома важливими чинниками: попитом на якісні соціальні послуги, вартістю послуг і їхньою трудомісткістю та продуктивністю персоналу, який вимагає за свою працю відповідну заробітну плату. Отже, коли всі ці показники в економіці збільшуються, зростає і матеріальний рівень життя в країні, ціна на соціальні послуги підвищується. Відповідно, витрати будуть відображатися на цінах для окремого клієнта чи податках для всього населення. У такий спосіб система соціального

забезпечення реалізує служіння основним цінностям, тобто досягнення соціальної справедливості через рівність та свободу.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. *Законодавство України*: сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. Україна – 2030. Стратегія зміни майбутнього. *Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України*: сайт. 09.12.2020. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ukraina-2030-strategiya-zmini-maybutnogo>
3. Індекс якості життя: як змінювалось місце України в рейтингу. *Слово і діло*: сайт. 19.07.2021. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/19/infografika/svit/ind-eks-yakosti-zhyttya-yak-zminyvalosya-misce-ukrayiny-rejtnhu>
4. Писаренко С. М., Горін Н. В., Українець Л. А. та ін. *Менеджмент європейської економічної інтеграції*: підручник / ред. С. М. Писаренко. К.: Знання, 2012. 373 с.
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію людського розвитку»: Указ Президента України від 02.06.2021 р. № 225/2021. *Президент України*: сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2252021-39073>
6. An economy that works for people. *European Commission*: Website. 2019. URL: <https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people>
7. Тищенко О. В. Реалізація права на гідне життя як основа соціальної політики Бельгії. *Соціальне право*. 2017. № 2. С. 120-127.
8. Ралко О. С. Особливості реалізації соціальної політики ЄС. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*: зб. наук. пр. 2016. Вип. 21. С. 37-40.
9. Соціальний захист населення у закордонних країнах. *UA Economic*: сайт. 23.08.2021. URL: <http://www.uaeconomic.com/ulens-1549-2.html>
10. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Схвалено Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
11. *Посольство України в Королівстві Бельгія та Великому Герцогстві Люксембург*: сайт. 2021. URL: <http://belgium.mfa.gov.ua/ua>
12. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

References

1. Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrayinoyu, z odniyeyi storony, ta Yevropeys'kym Soyuzom, Yevropeys'kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhniy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part] (2014). Law of Ukraine, adopted on 2014, Sep. 16, 1678-

VII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].

2. *Ukrayina – 2030. Stratehiya zminy maybutn'oho* [Ukraine – 2030. Strategy for changing the future] (2020, Dec 09). National Institute for Strategic Studies in Ukraine: Website. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ukraina-2030-strategiya-zmini-maybutnogo> [in Ukrainian].

3. Indeks yakosti zhyttya: yak zminyuvalos' miste Ukrayiny v reytnhu [Quality of life index: how Ukraine's place in the ranking has changed] (2021, Jul 19). *Word and deed*: Website. Retrieved from <https://www.slovovidilo.ua/2021/07/19/infografika/svit/ind-eks-yakosti-zhyttya-yak-zminyuvalosya-misce-ukrayiny-reytnhu> [in Ukrainian].

4. Pysarenko, S. M. (Ed.), Horin, N. V., & Ukrayinets, L. A., et al. (2012). *Menedzhment yevropeys'koyi ekonomichnoyi intehratsiyi* [Management of European economic integration]: Textbook. Kyiv: Knowledge. [in Ukrainian].

5. Pro rishennya Rady natsional'noyi bezpeky i oborony Ukrayiny vid 14 travnya 2021 roku «Pro Stratehiyu lyuds'koho rozvytku» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of May 14, 2021 «On the Human Development Strategy»] (2021). Decree of the President of Ukraine, adopted on 2021, Jun 02, 225/2021. *President of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/225202139073> [in Ukrainian].

6. *An economy that works for people* (2019). *European Commission*: Website. Retrieved from <https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people>

7. Tyshchenko, O. V. (2017). *Realizatsiya prava na hidne zhyttya yak osnova sotsial'noyi polityky Bel'hiyi* [Exercise of the right to a dignified life as the basis of

Belgian social policy]. *Sotsial'ne pravo – Social law*, 2, 120-127. [in Ukrainian].

8. Ralko, O. S. (2016). *Osoblyvosti realizatsiyi sotsial'noyi polityky YeS* [Features of the implementation of EU social policy] In *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment* [Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Economics and Management]: Vol. 21 (pp. 37-40). [in Ukrainian].

9. *Sotsial'nyy zakhyst naselennya u zakordonnykh krayinakh* [Social protection of the population in foreign countries] (2021, Aug 23). *UA Economic*: Website. Retrieved from <http://www.uaeconomic.com/ulens-1549-2.html> [in Ukrainian].

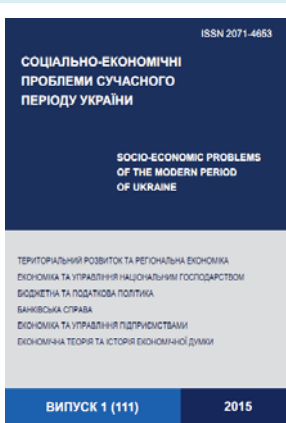
10. *Stratehiya staloho rozvytku «Ukrayina – 2020* [Sustainable Development Strategy «Ukraine – 2020»] (2015). Approved by the Decree of the President of Ukraine on 2015, Jan, 5/2015. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> [in Ukrainian].

11. *Embassy of Ukraine in the Kingdom of Belgium and the Grand Duchy of Luxembourg*: Website (2021). Retrieved from <http://belgium.mfa.gov.ua/ua> [in Ukrainian].

12. *Pro sotsial'ni posluhy* [About social services] (2019). Law of Ukraine, adopted on 2019, Jan 17, 2671-VIII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/index_en [in Ukrainian].

Надійшло 18.06.2021 р.

Збірник наукових праць «СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ»

Збірник наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України» – це фахове науково-практичне видання, засноване Національною академією наук України та Інститутом регіональних досліджень НАН України.

У збірнику висвітлюються результати досліджень інституційних та соціально-економічних проблем розвитку України на макро-, мезо- та мікрорівнях, заохочуючи до публікації авторів, які здійснюють науково-дослідну роботу у різних сферах економіки.

Збірник «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України» включений до Переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук (Наказ МОН України від 11.07.2016 р. №820).

Збірник включено до міжнародної наукометричної бази **Index Copernicus**, Польща – з 2014 року.

Сайт збірника: www.zbirnyk.ird.gov.ua